

В. І. Надрага,
кандидат наук з державного управління,
Міністр праці та соціальної політики України
Ю. В. Ковбасюк,
доктор наук з державного управління,
Президент Національної академії державного управління
при Президентові України

НАУКА І ПРАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ

Забезпечення розвитку діалогових відносин в Україні є важливим і невідкладним завданням науки і практики державного управління. За результатами численних соціологічних досліджень, у системі суспільних відносин у країні переважають невдоволеність власним становищем та недовіра до політичних, економічних і соціальних інститутів, протистояння між цими інститутами та всередині них. Відтак, для державного управління актуальними є питання розвитку діалогу як у широкому суспільно-політичному контексті, так і за окремими його сферами.

Ми ж поведемо мову про соціальний діалог у сфері соціально-економічних відносин. Серед причин, які спонукали до обговорення даної теми, назвемо лише основні:

1. Важливість соціального діалогу у сфері соціально-економічних відносин перевірена на практиці та доведена результатами розвитку цивілізованих країн. Яскравим взірцем цього є країни-члени ЄС, у яких соціальний діалог отримав широке визнання та всебічний розвиток, а результатами соціального діалогу стали конкурентоспроможність економіки та європейські соціальні стандарти.

2. Українська держава вступає у принципово новий етап свого розвитку, для якого є характерними серйозні зусилля Президента В.Ф.

Януковича та Уряду щодо подолання системної кризи, в якій опинилася Україна. У цій політиці важливого значення набуває саме соціальний діалог, який, за словами Глави держави, сказаними 19 березня 2010 року на зустрічі з всеукраїнськими профспілками і профоб'єднаннями, "має стати частиною світогляду нової влади і основним інструментом політики держави".

3. Державі як носію публічної влади відведена особлива роль у розвитку соціального діалогу. Держава ухвалює закони, якими повинні керуватися суб'єкти соціального діалогу, у тому числі легалізує їх правосуб'єктність, процедури їхньої взаємодії. Вона забезпечує виконання законів за допомогою актів керування, контролю і нагляду в сфері праці. Крім того, вона має судову систему, що включає органи юрисдикції, які беруть участь у розгляді економічних спорів та інших справ, зокрема трудових конфліктів.

Як законодавець держава повинна гарантувати дотримання законодавства у сфері соціально-трудових відносин.

Як арбітр держава:

— уповноважує свої виконавчі органи організувати взаємодію з профспілками та організаціями роботодавців, створювати сприятливі умови для ведення колективних переговорів, вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) тощо;

— надає своїй представницькій функції органам виконавчої влади, яку представляють: на державному рівні — Кабінет Міністрів України; на галузевому рівні — міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; на територіальному рівні — області, Київська та Севастопольська міські, районні державні адміністрації, виконавчі органи міських, сільських, селищних рад.

Як власник засобів виробництва, через відповідну систему управління ними, держава має проводити діалог з профспілками та організаціями роботодавців, аби створити певний соціальний клімат, необхідний для проведення докорінної ринкової перебудови.

4. Принципи соціального діалогу покладено в основу реалізації державної політики у сфері соціально-трудових відносин, а також політики зайнятості, оплати, нормування, стимулювання, охорони і умов праці, соціального захисту населення, соціального страхування, пенсійного забезпечення.

Міністерство праці та соціальної політики, як профільний орган у системі центральних органів виконавчої влади з цих питань, покликане забезпечити координацію роботи по створенню необхідних умов для ефективного функціонування та розвитку системи соціального діалогу.

Оцінюючи нинішню ситуацію у сфері соціального діалогу в Україні, варто відмітити, що у нас напрацьована нормативно-правова база, якою забезпечується застосування ратифікованих Україною конвенцій МОП та створені умови для розвитку соціального діалогу, забезпечення діяльності організацій роботодавців та профспілок. Зокрема, діють Закони України "Про колективні договори і угоди", "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності", "Про організації роботодавців", "Про порядок вирішення колективних трудових спорів, конфліктів".

Сьогодні в Україні зареєстровано 157 всеукраїнських профспілок і профоб'єднань та 21 всеукраїнське об'єднання організацій роботодавців.

Участь професійних спілок та організацій роботодавців у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються соціально-трудової сфери, забезпечується відповідно до абзацу 2 пункту 2 статті 20 Закону України "Про Кабінет Міністрів України", розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 березня 2009 року № 285-р "Про затвердження плану за-

ходів щодо організації соціального діалогу в Україні", постанови Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2008 року № 1068 "Про доповнення Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади".

Організаційна інфраструктура соціального діалогу представлена: Національною тристоронньою соціально-економічною радою при Президентові України та територіальними тристоронніми соціально-економічними радами; управлінням фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, що здійснюється на тристоронній основі; Українським координаційним комітетом сприяння зайнятості населення.

Соціальний діалог здійснюється у формі обміну інформацією, консультацій, переговорів, мирних процедур. Ключовим елементом становлення та функціонування системи соціального партнерства є укладення колективних договорів та угод різних рівнів. Нині в Україні на національному рівні діє Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України, всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців і підприємців та всеукраїнськими профспілками і профоб'єднаннями на 2008—2009 роки; на регіональному рівні укладено 27 угод; на галузевому рівні —

92 угоди; на виробничому рівні, за даними Держкомстату України, станом на 31 березня 2010 року укладено понад 94 тис. колективних договорів, колективно-договірним регулюванням соціально-трудоких відносин охоплено понад 9,1 млн чоловік (81,7 %).

Таким чином, можна стверджувати, що в Україні сформована організаційно-правова база соціального діалогу. Разом з тим, дієвість функціонування його інститутів є низькою. Широкий та системний діалог на державному, галузевому та регіональному рівнях має бути спрямований на забезпечення прискореного подолання та попередження бідності в державі, зокрема серед працюючих, реформування системи оплати праці, соціального захисту, пенсійного страхування, забезпечення ефективної зайнятості.

Розв'язання проблемних питань розвитку соціального діалогу на сучасному етапі потребує нарощування та реалізації інтелектуального, насамперед, методологічного капіталу. І Національній академії, яка має усі передумови для того, щоб концентрувати, актуалізувати та інтегрувати інтелектуальні надбання у сфері соціального діалогу в системі державно-управлінських реформ, належить ключова роль у цих процесах.

Ефективному вирішенню існую-

чих проблем соціально-економічного розвитку суспільства сприятиме формування науково обгрунтованої політики держави у сфері соціального діалогу. На сучасному етапі розвитку держави потенціали Міністерства праці та соціальної політики і Національної академії державного управління при Президентові України необхідно об'єднати для успішної реалізації таких першочергових завдань:

— розширити співробітництво та координацію роботи між науковими та освітніми закладами з питань дослідження проблем взаємозв'язку науки, освіти та соціального діалогу;

— активізувати практико-орієнтовані наукові дослідження у сфері соціального діалогу як одного з пріоритетних напрямів реформування державного управління та державної служби;

— забезпечити регулярні наради-семінари науковців з представниками державних установ, профспілок, об'єднань роботодавців, інших груп інтересів з питань розвитку соціального діалогу.

Реалізація зазначених заходів сприятиме розвитку соціального діалогу, поліпшенню психологічного стану та підвищенню рівня життя населення, а відтак — зміцненню державотворчого потенціалу України.

Стаття надійшла до редакції 18.06.2010 р.

ДО УВАГИ АВТОРІВ!

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ:

— відомості про автора (авторів): ім'я, по батькові, прізвище, вчене звання, вчений ступінь, посада і місце роботи, службова і домашня адреси (з поштовим індексом), контактний телефон;

— УДК;

— назва статті мовою оригіналу та англійською мовою;

— коротка анотація (2—4 речення) мовою оригіналу та англійською мовою;

— ключові слова;

— текст статті повинен мати такі необхідні елементи: вступ (формулюється наукова проблема, ступінь її вивченості, актуальність тієї частини проблеми, якій присвячена стаття), постановка задачі (формулюються мета і методи дослідження), результати (викладається система доведень запропонованої гіпотези, обгрунтовуються наукові результати), висновки (вказується наукова новизна, теоретична і практична значущість результатів дослідження, перспективи подальших розробок з цієї теми). Розділи повинні бути виділені;

— обов'язковий список використаних джерел у кінці статті;

— обсяг статті — 12—25 тис. знаків (як виняток, не більше 40 тис. знаків);

— шрифти найпоширенішого типу, текстовий шрифт та шрифт формул повинні бути різними;

— ілюстративний матеріал повинен бути поданий чітко і якісно у **чорно-білому** вигляді. Посилання на ілюстрації в тексті статті обов'язкові. До графіків та діаграм мають бути подані таблиці, на основі яких вони збудовані;

— разом із друкованою статтею треба подати її електронний варіант на CD носії або електронною поштою. Файл статті повинен бути збережений у форматі DOC для MS Word. Схеми, рисунки та фотографії слід записувати окремими графічними файлами форматів TIF, BMP, JPG, в імені яких зазначається номер ілюстрації у статті, наприклад pict 4.tif.

Редакція залишає за собою право на незначне редагування і скорочення, а також літературне виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора). Надані матеріали не повертаються.

Адреса редакції: 04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

для листування: 04112, м. Київ, а/с 61; economu_2008@ukr.net

Тел.: (044) 458-10-73, 223-26-28, 537-14-33